

Danskernes solarievaner 2020

Danskernes solarievaner 2020

Denne rapport er udarbejdet af Solkampagnens evalueringsenhed ved:

Maria Kristine H. Meyer

- Analysekonsulent, cand.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)

Pernille Boukaïdi Lundgaard

- Studentermedhjælper, bach.scient.soc. (Sociologi)

Brian Køster

- Seniorforsker, cand.scient., ph.d.
- Ansvarlig kontaktperson for denne kortlægning – kan kontaktes på brk@cancer.dk og tlf: 35 25 76 66

Uddrag, herunder figurer, tabeller og kortere citater, er tilladt med kildeangivelse:

Meyer MKH, Lundgaard PB, Køster B

Danskernes solarievaner 2020

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba) 2021

Kræftens Bekæmpelse

Strandboulevarden 49

2100 København Ø

Telefon 35 25 75 00

Rapporten findes på www.solkampagnen.dk

Forsidebillede: Screenshot fra kampagnefilmen 'Under overfladen' fra Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens Solkampagne

ISBN: 978-87-7064-445-7

Copyright ©

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba)

Oktober 2021

Alle rettigheder forbeholdes.

Forord

Siden 2007 har Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden arbejdet sammen om 'Solkampagnen', hvis formål er at nedsætte danskernes udsættelse for uv-stråling og forebygge hud- og modermærkekræft. Her var solariebrug et af de områder, der blev sat fokus på via 'Sluk solariet'-indsatsen. Vi ved nemlig, at solariebrug er kræftfremkaldende – og at selv et lille forbrug kan være skadeligt. Indsatsen har været effektiv, og andelen af solariebrugere er halveret fra 2008-2020. I 2008 var det primært kvinder, som gik i solarium, hvorimod der i 2020 er stort set lige mange mænd og kvinder som går i solarium – faktisk er der en lidt større andel af mænd end kvinder som har været i solarium det seneste år.

Det tyder derfor på, at der i fremtidige indsatser bør være samme fokus på kvinder og mænd. 'Sluk solariet'-indsatsen vil dog fortsat have et særligt fokus på børn og unge, da vi ved, at solariebrug er mere skadeligt, jo yngre man er. Børn og unge kan ikke nødvendigvis forstå de langsigtede konsekvenser som for meget uv-stråling fra solarier kan medføre, hvorfor vi synes, at det er en vigtig målgruppe at arbejde med. Derfor arbejder vi også fortsat for en 18 års aldersgrænse for brug af solarium – en lovgivning, som stort set alle andre vesteuropæiske lande allerede har indført.

Peter Dalum, Projektchef i Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens Solkampagne

Indholdsfortegnelse

Konklusioner og anbefalinger	4
Sammenfatning	5
Indledning	6
1. Danskernes brug af solarium	8
Hvor mange 15-70-årige bruger solarium?	8
Hvem bruger solarium blandt 15-70-årige?	9
Udvikling i andelen af solariebrugere 2008-2018	10
2. Danskernes debutalder for solariebrug	12
3. Danskernes holdninger til en 18 års aldersgrænse for solariebrug	13
Udvikling i danskernes holdning til en 18 årsaldersgrænse 2007-2018	14
4. Danskernes viden om sammenhængen mellem solariebrug og kræft	15
I hvor høj grad kan forskellig udsættelse for uv-stråling øge risikoen for kræft i huden?	15
Litteraturliste	16

Konklusioner og anbefalinger

I dette afsnit er fire af rapportens fund fremhævet, og der er fulgt op med anbefalinger til, hvordan der kan arbejdes videre med at nedbringe andelen af danske solariebrugere.

Konklusion: Der er stort set lige mange mænd og kvinder som går i solarium, dog er der sket en stigning i mandlige solariebrugere de seneste år.

Andelen af mænd, der går i solarium er steget fra 8 % i 2014 til 14 % i 2020, mens andelen er faldet for kvindernes vedkommende. Der er lidt flere mænd som går i solarium end kvinder i 2020. Før i tiden var der flere kvinder end mænd som gik i solarium.

Anbefaling: Det tyder på, at de tidligere indsatser, som primært har været rettet mod kvinder, har haft en effekt. Desværre ser vi nu, at vi ikke har set samme tendens blandt mænd. Det er derfor vigtigt, at fremtidige indsatser målrettes både mænd og kvinder med henblik på at nedsætte deres solarieforbrug.

Konklusion: Danske unge går mere i solarium end andre aldersgrupper

Der er flest unge i alderen 15-39 år, der går i solarium, mens andelen af solariebrugere falder for de ældre aldersgrupper. Børn og unge er mere udsatte for at få kræft fra uv-stråling, fordi kroppen stadig er under udvikling. Endvidere er modernærkekræft den hyppigste kræftform blandt unge i alderen 15-34 år.

Anbefaling: Derfor bør Solkampagnen fortsat målrette kampagner med unge som målgruppe. Fremtidige kampagne bør således fokusere på, at inddrage elementer, der i højere grad kan få unge til at nedsætte/stoppe med at gå i solarium.

Konklusion: Fire ud af ti solariebrugere var i solarium inden, at de fyldte 18 år.

Der er stadig for mange unge, der har haft en tidlig solariedebut. Jo yngre man er, desto mere skadeligt er det at gå i solarium, hvilket understreger behovet for, at nedbringe antallet af unge solariebrugere.

Anbefaling: Det er vigtigt, at vi får stoppet unges solariebrug. Det er derfor relevant, at Solkampagnen sammen med andre forebyggelsesaktører arbejder for at få indført strukturelle tiltag, såsom en 18-års aldersgrænse for solariebrug. Hertil bakker syv ud af 10 danskere i alderen 15-70 år op om en 18-års aldersgrænse for brug af solarium. En 18-års aldersgrænse vil sende et klart signal om, at solariebrug ikke er for børn og unge, hvorfor dette bør tilføjes til en revideret udgave af solarieloven fra 2014.

Konklusion: Danskerne har et højt kendskab til, at solariebrug øger risikoen for hudkræft.

Otte ud af 10 danskere er bevidste om, at solariebrug øger risikoen for hudkræft.

Anbefaling: Danskerne kender til sammenhængen mellem solariebrug og kræft i huden, men viden alene er ikke nok for at ændre adfærd. Det er relevant, at fremtidige indsatser fokuserer på, hvor farligt især modernærkekræft er – og at det faktisk er en sygdom som kan være dødelig. Dertil kan det være relevant at få yderligere indsigt i, hvordan nuværende solariebrugere kan motiveres til at stoppe med at gå i solarium samt hvordan børn og unge ikke får solariedebut. Ved at skabe indsigt i, hvad der kan få solariebrugere til at nedsætte/stoppe deres solariebrug, kan fremtidige indsatser forhåbentlig skabe en større effekt i nedsættelsen af solariebrugere og undgå at flere unge starter med at gå i solarium.

Sammenfatning

I denne rapport belyses 15-70-årige danskeres solarievaner i 2020 samt udviklingen i danskernes solarievaner fra 2008-2020. Kortlægningen er baseret på data fra 4.932 respondenter i alderen 15-70 år, og data er nationalt repræsentativt i forhold til køn, alder og landsdel (øst/vest).

Danskernes brug af solarium

11 % af 15-70-årige har brugt solarium inden for det seneste år. Lidt flere mænd end kvinder har brugt solarium inden for det seneste år, men flere kvinder end mænd har tidligere brugt solarium. Der er flest solariebrugere blandt 20-29-årige (22 %). Andelen af solariebrugere blandt 15-64-årige¹ er faldt fra 25 % i 2008 til 13 % i 2020. Dog er der sket en lille stigning i andelen af solariebrugere fra 10 % i 2016 til 13 % i 2020. Der er særligt sket et fald blandt kvindelige solariebrugere gennem årene, i 2008 var der 34 % af kvinderne, der gik i solarium, mens der i 2020 var 11 % kvindelige solariebrugere. Der er dog sket en lille stigning blandt mandlige solariebrugere fra 2014-2020 fra 8 % i 2014 til 14 % i 2020.

Danskernes debutalder for solariebrug

43 % 15-70-årige tidligere og nuværende solariebrugere var under 18 år første gang, de gik i solarium. Flere kvinder end mænd var under 18 år første gang, de gik i solarium (51 % mod 28 %).

Danskernes holdninger til en 18 års aldersgrænse for solariebrug

69 % af 15-70-årige mener, at der skal være en aldersgrænse på 18 år for at gå i solarium i Danmark, mens 15 % ikke mener, at der skal være en aldersgrænse. Flere kvinder end mænd mener, at der skal være en aldersgrænse for solariebrug (73 % mod 65 %). Flest danskere i alderen 65-70 år bakker op om en 18-års aldersgrænse for solariebrug (77 %). Uanset alder er der minimum 58 % af danskerne, der bakker op om en aldersgrænse for solariebrug. Der er sket en markant stigning i andelen af 15-64-årige, der mener, at der skal være en aldersgrænse fra 38 % i 2007 til 68 % i 2020.

Danskernes viden om sammenhængen mellem solariebrug og kræft

79 % af 15-70-årige angiver, at solariebrug øger risikoen for kræft i huden. Der er flest kvinder end mænd, som mener, at solariebrug i høj eller meget høj grad øger risikoen for kræft ud huden.

¹ Andelen er kun medtaget for respondenter mellem 15-64 år i alle udviklingsanalyser, da der i de fleste tidligere år ikke har været indsamlet solarievaner for respondenter over 64 år.

Indledning

Formålet med denne rapport er at give forebyggelsesaktører (heriblandt politikere, presse og interesseorganisationer) samt den danske befolkning et billede af danskernes solarievaner i 2020 og udviklingen i danskernes solarievaner i perioden 2007-2020². I rapporten belyses solarievaner blandt 15-70-årige danskere. Rapporten er udarbejdet af analyseenheden i Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens Solkampagne. Solkampagnen har til formål at forebygge kræft i huden ved at nedsætte danskernes eksponering for uv-stråling fra den naturlige sol og solarier.

Baggrund

Solariebrug er kræftfremkaldende

The World Health Organization (WHO) slog i 2009 fast, at uv-stråling fra solarier er kræftfremkaldende (1). Der er cirka 20 % øget risiko for at få modermærkekræft, hvis man bruger solarium, og hvis man bruger solarium, inden man fylder 35 år, er risikoen øget med cirka 60 % (2, 3). Desuden er der en dosis-respons-sammenhæng: Jo oftere man bruger solarium, desto højere er risikoen for modermærkekræft (2).

Solariebrug øger risikoen for både modermærkekræft og almindelig hudkræft³. Modermærkekræft er den mest alvorlige form for kræft i huden. Årligt registreres ca. 2.500 nye tilfælde af modermærkekræft i Danmark (4)⁴, og Danmark har én af de højeste forekomster af modermærkekræft i verden (5). 6 % af de mænd og 4 % af de kvinder, der får konstateret modermærkekræft, dør af sygdommen inden for de første fem år (4). Solariebrug er skyld i ca. hver tiende tilfælde af modermærkekræft i Danmark (2, 3).

Datagrundlag og analyse

Rapporten bygger på data fra en internetbaseret spørgeskemaundersøgelse med svar fra 4.932 danskere i alderen 15-70 år. Data er nationalt repræsentativt i forhold til køn, alder og geografi (øst/vest). Datasættet er desuden overordnet repræsentativt i forhold til uddannelse.

Statistiske analyser

I rapporten undersøges det, om der er køns-, alders- og/eller regionale⁵ forskelle i danskernes solarievaner. Når forskelle omtales i rapporten, er det altid statistisk signifikante forskelle ($p < 0,05$), der er tale om⁶.

Procenttallene i de forskellige tabeller er afrundede og vil derfor i nogle tilfælde summere til lige over eller lige under 100 %.

² Rapporten er den 11. af sin slags. Rapporterne kan findes på: <https://www.cancer.dk/forebyg/skru-ned-for-solen/forskning-og-evaluering/rapporter/>

³ Dækker både over basalcellekræft, pladecellekræft og andre sjældnere hudkræftformer.

⁴ Udtræk fra NORDCAN for 2014-2018 [4].

⁵ Den regionale fordeling af respondenterne stemmer overens med Danmarks fordeling ifølge Danmarks statistik. Derfor er analyserne opdelt på region og ikke på landsdel.

⁶ Alle statistiske analyser er foretaget i PASW Statistics 23 (SPSS Inc.). For at teste, om en sammenhæng mellem to variabler er statistisk signifikant, anvendes χ^2 -tests, hvor en p-værdi på mindre end 0,05 anses som statistisk signifikant.

Dataindsamlingen til denne rapport var en del af en større dataindsamling om danskernes solvaner, der blev gennemført i sommeren 2020 af analysebureauet Userneeds. Metoden omkring dataindsamlingen er beskrevet i rapporten "Danskernes solvaner i sommerferien 2020", der blev offentliggjort i sommeren 2021 og som kan læses her:

<https://www.cancer.dk/dyn/resources/File/file/5/9315/1624017591/danskernes-solvaner-2020-e.pdf>

Spørgsmål til undersøgelsen, datagrundlag, metode mv. kan rettes til Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens Solkampagnes evalueringsenhed ved analyse- og dokumentationskonsulent Sofie Lund (soflund@cancer.dk).

Definitioner

Solariebrugere

Alle respondenter, der har angivet, at de har brugt solarium minimum én gang inden for de seneste 12 måneder, er kategoriseret som *solariebrugere*.

Tidligere solariebrugere og aldrig-solariebrugere

Tidligere solariebrugere dækker over respondenter, der ikke har brugt solarium inden for de seneste 12 måneder, men som tidligere har brugt solarium, mens *aldrig-solariebrugere* er betegnelsen for respondenter, der aldrig har brugt solarium.

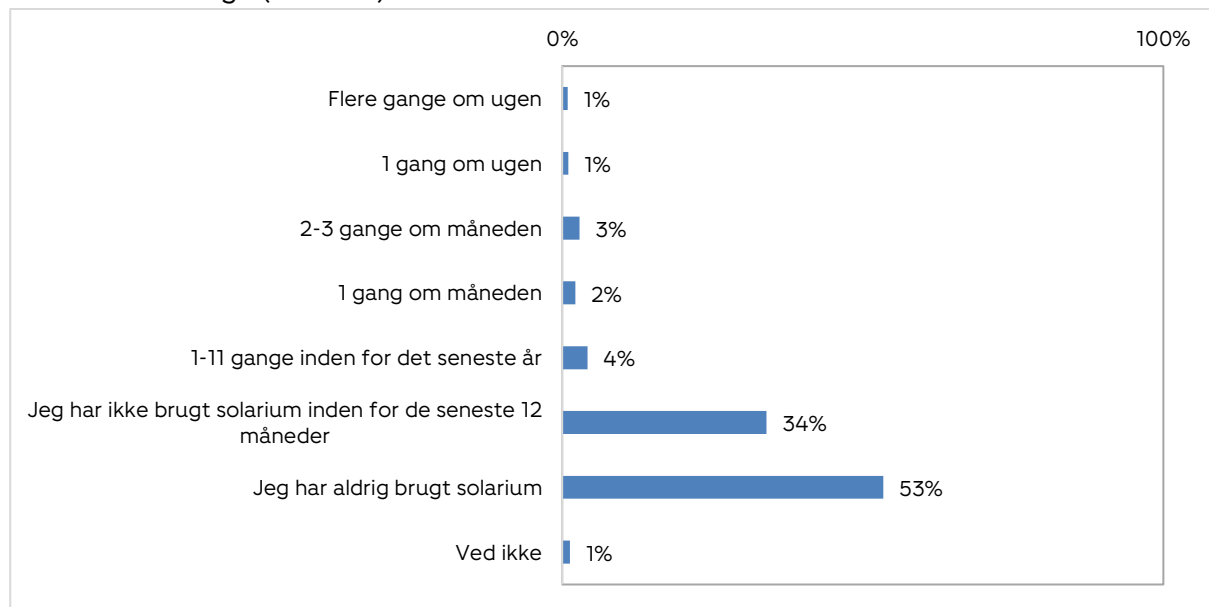
Antal respondenter i de enkelte figurer og tabeller (n)

I samtlige figurer og tabeller angives det, hvor mange respondenter, der indgår i udregningen af procentandele. Når der f.eks. står "n=1.000" betyder det, at procentandelen er udregnet på baggrund af 1.000 respondenter.

1. Danskernes brug af solarium

Hvor mange 15-70-årige bruger solarium?

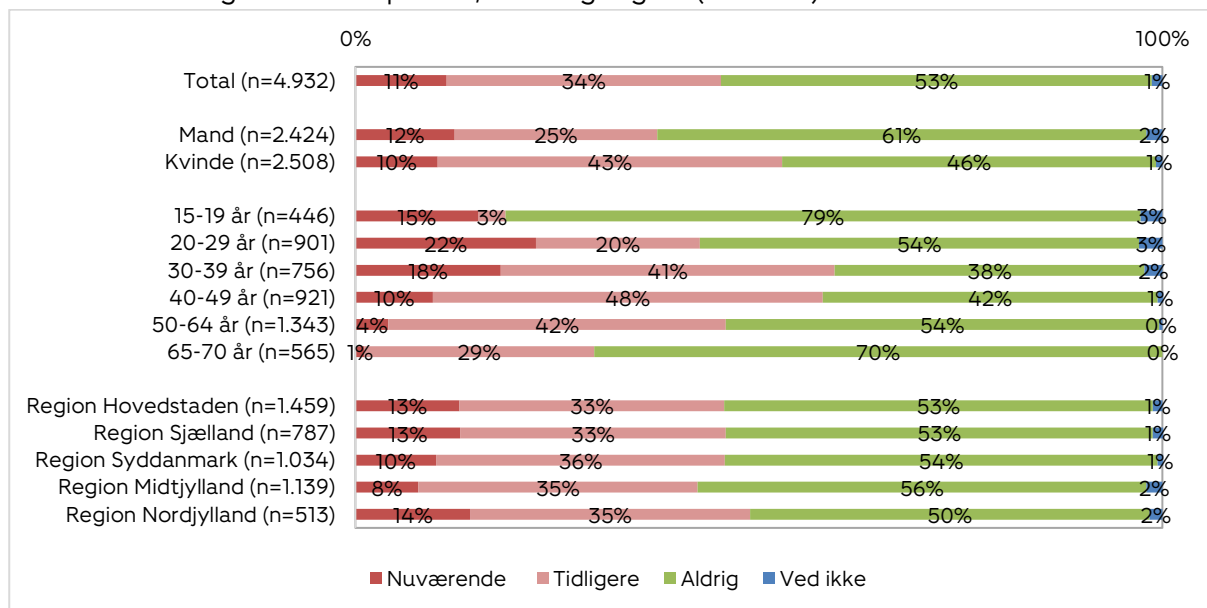
Figur 1.1. *Hvor tit har du brugt solarium inden for de seneste 12 måneder?*
Blandt 15-70-årige (n=4.932).

- 11 % af 15-70-årige har brugt solarium inden for de seneste 12 måneder, 34 % har tidligere brugt solarium, mens 53 % aldrig har brugt solarium.

Hvem bruger solarium blandt 15-70-årige?

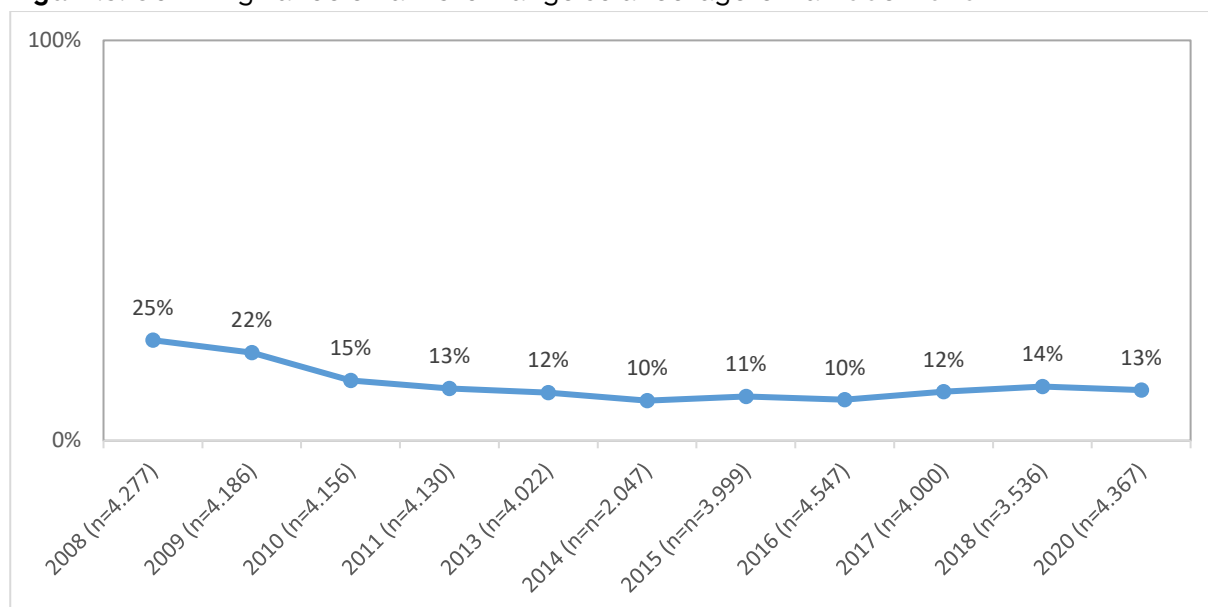
Figur 1.2. Andelen af nuværende, tidligere og aldrig- solariebrugere. Blandt 15-70-årige – fordelt på køn, alder og region (n=4.932).

- Lidt flere mænd end kvinder bruger solarium (12 % mod 10 %), dog er der flere kvinder end mænd, der tidligere har brugt solarium (43 % mod 25 %).
- Andelen af solariebrugere er størst blandt 20-29-årige, mens den er mindst blandt 65-70-årige (22 % mod 1%). Andelen af solariebrugere stiger med alderen indtil 20-29 år, hvorefter den falder i takt med stigende alder.
- 8 ud 10 15-19-årige har aldrig været i solarium (79 %).
- Andelen af solariebrugere er størst blandt danskere fra Region Nordjylland, mens den er mindst blandt danskere fra Region Midtjylland (14 % mod 8 %).

Udvikling i andelen af solariebrugere 2008-2018

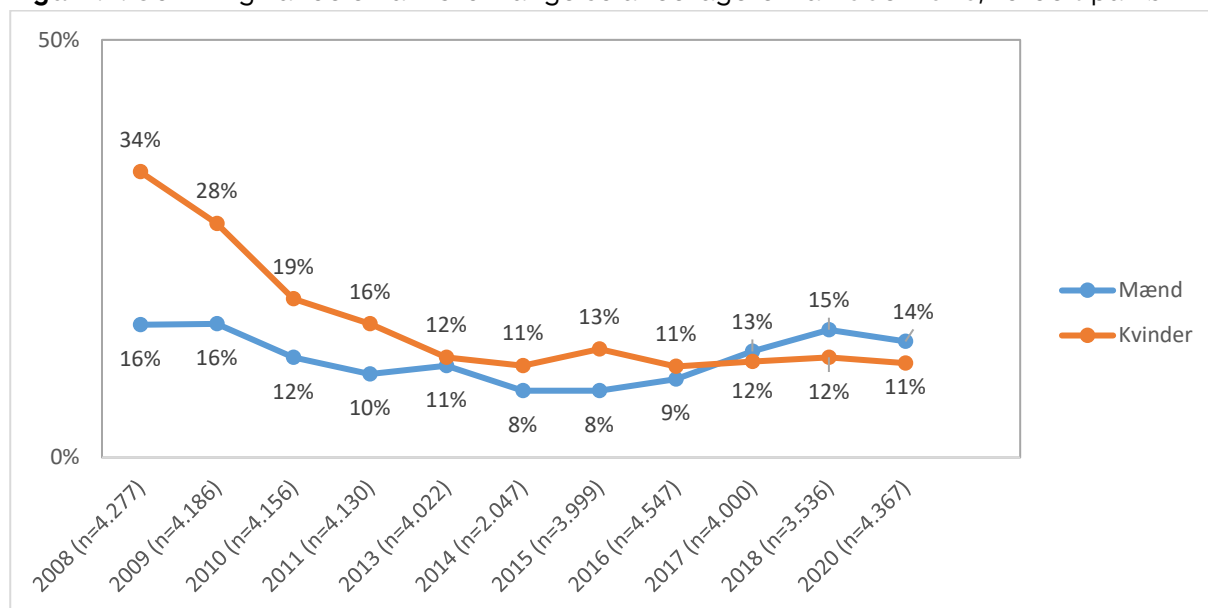
Figur 1.3. Udvikling i andelen af 15-64-årige solariebrugere fra 2008-2020^{7,8}

- Andelen af 15-64-årige solariebrugere er faldet fra 25 % i 2008 til 13 % i 2020. Dog er der sket en lille stigning af solariebrugere fra 10 % i 2016 til 13 % i 2020.
- Andelen af solariebrugere har været nogenlunde stabil på mellem 10-15 % siden 2010.

⁷ I 2012 og 2019 blev solarievaner blandt 15-64-årige ikke belyst. Derfor indgår der ikke tal fra 2012 og 2019 i figuren.

⁸ Andelen er kun medtaget for respondenter mellem 15-64 år. Dette skyldes, at der i tidligere undersøgelser kun var respondenter op til 64 år. For at sikre sammenligneligheden ses der på samme aldersgruppe på tværs af årene. Derfor er den samlede andel af solariebrugere i 2020 forskellige i figur 1.2. og 1.3.

Figur 1.4. Udvikling i andelen af 15-64-årige solariebrugere fra 2008-2020, fordelt på køn^{9,10,11}

- Der er sket et væsentligt fald blandt kvindelige solariebrugere. Andelen af kvinder, der går i solarium er faldet fra 34 % i 2008 til 11 % i 2020.
- Andelen af mandelige solariebrugere har ligget mellem 8-16 procent mellem 2008 og 2020. I 2015 var der 8 % af mændene som gik i solarium, hvilket er steget til 14 % i 2020.

⁹ I 2012 og 2019 blev solarievaner blandt 15-64-årige ikke belyst. Derfor indgår der ikke tal fra 2012 og 2019 i figuren.

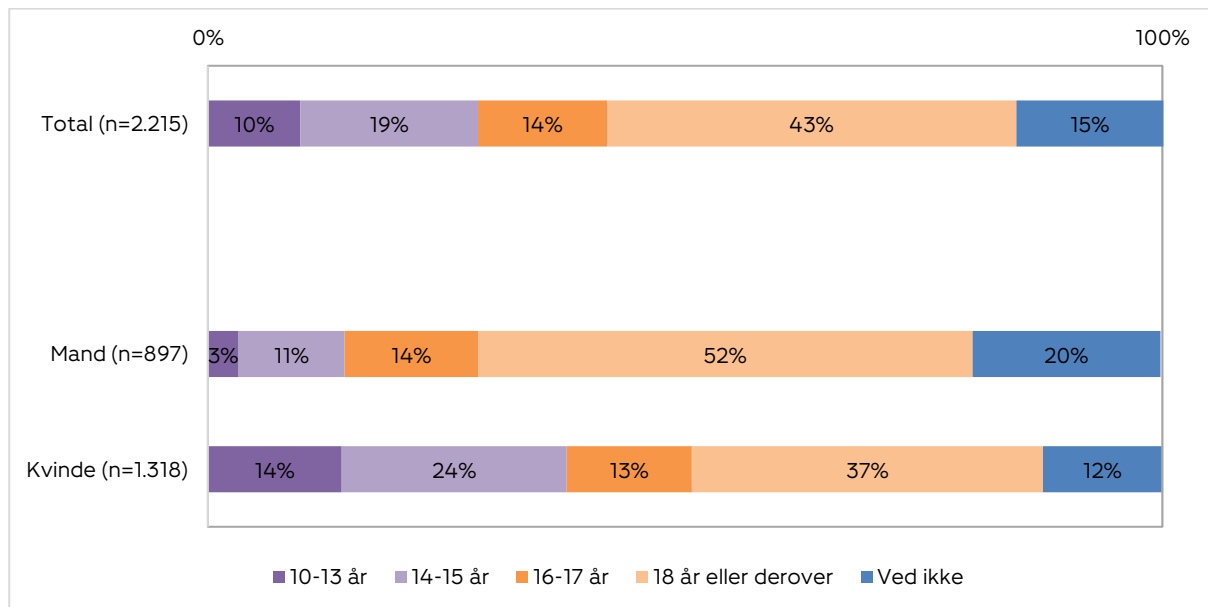
¹⁰ Andelen er kun medtaget for respondenter mellem 15-64 år. Dette skyldes, at der i tidligere undersøgelse kun var respondenter op til 64 år. For at sikre sammenligneligheden ses der på samme aldersgruppe på tværs af årene. Derfor er den samlede andel af hhv. mænd og kvinder, der har brugt solarium i 2020 forskellige i figur 1.2. og 1.4.

¹¹ Bemærk, at grafens y-akse kun går til 50 %. Dette gøres for at gøre forskellene mellem de forskellige aldersgrupper mere tydelige i figuren.

2. Danskernes debutalder for solariebrug

Figur 2.1. *Hvor gammel var du cirka første gang, du gik i solarium?* Åben svarkategori omkodet til kategorier¹².

Blandt 15-70-årige solariebrugere eller tidligere solariebrugere – fordelt på køn*¹³ (n=2.215).

*Ingen regionsforskelle.

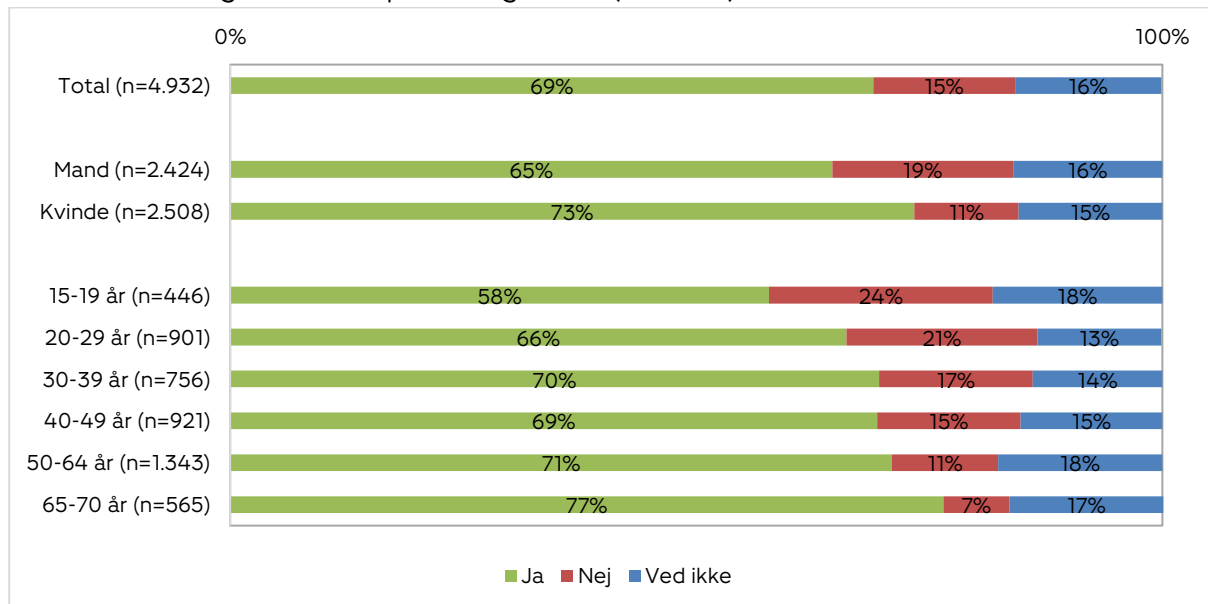
- 43 % af 15-70-årige tidligere og nuværende solariebrugere var under 18 år første gang, at de gik i solarium, mens 43 % var 18 år eller derover.
- Flere kvinder end mænd var under 18 år første gang, at de gik i solarium (51 % mod 28 %).

¹² Respondenter, der har svaret, at de havde solariedebut som 0-9-årig er ekskluderet (n=19).

¹³ Aldersforskelle er ikke medtaget i figuren, da debutalder er afhængig af respondenternes alder. Det er eksempelvis naturligt, at næsten ingen 65-70-årige var under 18 år første gang, de gik i solarium – for dengang fandtes der slet ikke solarier. Det er også naturligt, at mange 15-19-årige var under 18 år første gang, de gik i solarium – for de fleste er stadig under 18 år.

3. Danskernes holdninger til en 18 års aldersgrænse for solariebrug

Figur 3.1. Mener du, at der skal være en aldersgrænse på 18 år for at gå i solarium i Danmark?
Blandt 15-70-årige – fordelt på køn og alder* (n=4.932).

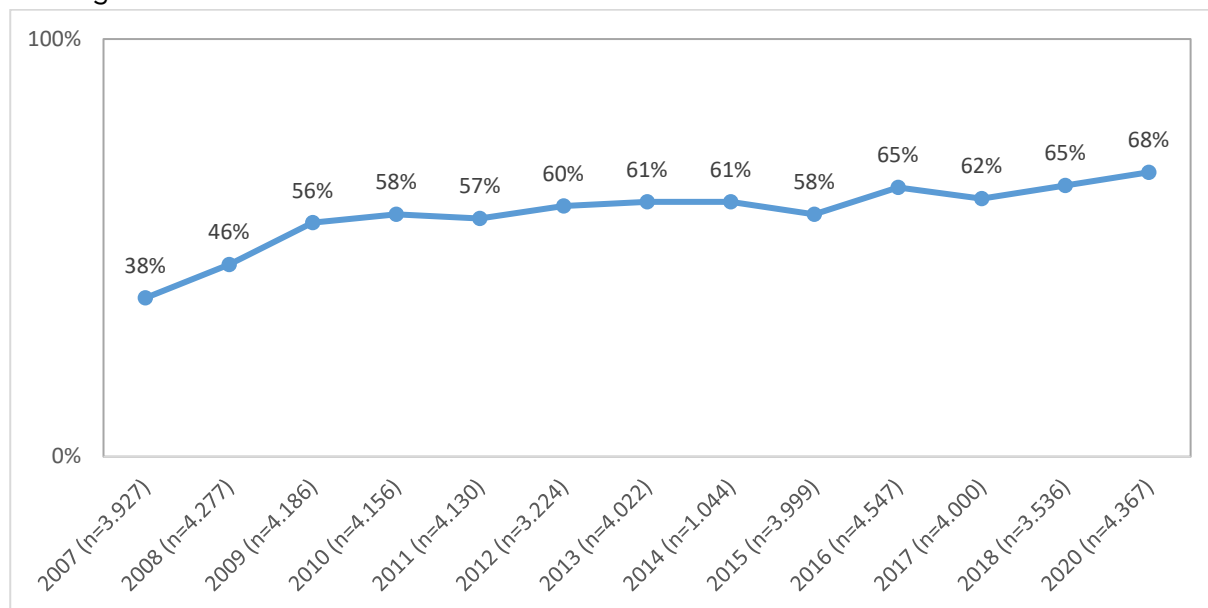

*Ingen regionsforskelle.

- 7 ud af ti danskere mener, at der skal være en aldersgrænse på 18 år for at gå i solarium i Danmark. 15 % mener ikke, at der skal være en aldersgrænse på 18 år, mens 16 % svarer 'ved ikke'.
- Flere kvinder end mænd mener, at der skal være en 18-års aldersgrænse for at gå i solarium (73 % mod 65 %).
- Flest danskere i alderen 65-70 år mener, at der skal være en 18-års aldersgrænse, mens færrest 15-19-årige, mener det (77 % mod 58 %).
- For alle aldersgrupper er det over halvdelen, der bakker op om en 18-års aldersgrænse.

Udvikling i danskernes holdning til en 18 årsaldersgrænse 2007-2018

Figur 3.2. Udvikling i andelen af 15-64-årige, der mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for at gå i solarium i Danmark^{14,15}

- Andelen, der mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for at gå i solarium er steget fra 38 % i 2007 til 68 % i 2020.
- Der er samtidig også sket en stigning i andelen, der bakker op om en aldersgrænse på 18 år for at gå i solarium inden for de seneste par år - fra 65 % i 2018 til 68 % i 2020.

¹⁴ I 2019 blev holdninger til aldersgrænser blandt 15-64-årige ikke belyst. Derfor indgår der ikke tal fra 2019 i figuren.

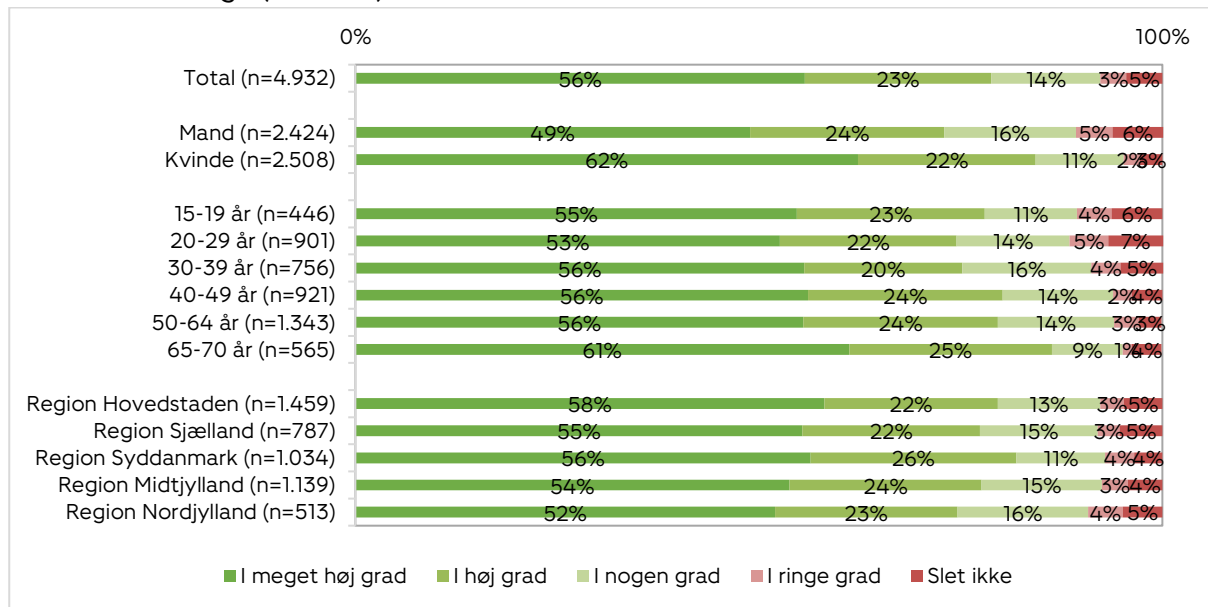
¹⁵ Andelen er kun medtaget for respondenter mellem 15-64 år. Dette skyldes, at der i tidligere undersøgelse kun var respondenter op til 64 år. For at sikre sammenligneligheden ses der på samme aldersgruppe på tværs af årene. Derfor er den samlede andel af hhv. mænd og kvinder, der har brugt solarium i 2020 forskellige i figur 3.1. og 3.2.

4. Danskernes viden om sammenhængen mellem solariebrug og kræft

I hvor høj grad kan forskellig udsættelse for uv-stråling øge risikoen for kræft i huden?

Figur 4.1. I hvor høj grad mener du, at følgende kan udgøre en risiko for at udvikle kræft i huden? (Solarium)¹⁶

Blandt 15-70-årige (n=4.932).

- 79 % af 15-70-årige angiver, at solariebrug i meget høj eller høj grad øger risikoen for kræft. 5 % angiver, at solariebrug slet ikke øger risikoen for kræft i huden.
- Flere kvinder end mænd angiver, at solariebrug i meget høj eller høj grad øger risikoen for kræft (84 % mod 73 %).
- Flest 65-70-årige mener, at solariebrug i meget høj eller høj grad øger risikoen for kræft, mens færrest 20-29-årige mener det (86 % mod 75 %).
- Flest 15-70-årige fra Region Syddanmark mener, at solariebrug i meget høj eller høj grad øger risikoen for at udvikle kræft, mens færrest fra Region Nordjylland mener det (82 % mod 75 %).

¹⁶ Respondenterne fik en liste med syv forskellige elementer. Denne figur viser fordelingen blandt respondenterne ved svarmuligheden solarium. De resterende elementer kan ses i rapporten 'Danskernes solvaner i sommerferien 2020'

Litteraturliste

1. Ghassassi FE, Baan R, Straif K, Grosse Y, Secretan B, Bouvard V, et al. WHO International Agency for Research on Cancer Monograph Working Group. A review of Human Carcinogens - Part D: Radiation. *Lancet Oncol.* 2009;10:751-2.
2. Boniol M, Autier P, Boyle P, Gandini S. Cutaneous melanoma attributable to sunbed use: systematic review and meta-analysis. *BMJ.* 2012;345:e4757.
3. Boniol M. Correction: Cutaneous melanoma attributable to sunbed use: systematic review and meta-analysis. *BMJ.* 2012;345:e8503.
4. Danckert B, Ferlay J, Engholm G, Hansen HL, Johannesen TB, Khan S, et al. NORDCAN: Cancer Incidence, Mortality, Prevalence and Survival in the Nordic Countries, Version 8.2 (26.03.2019). Association of the Nordic Cancer Registries. Danish Cancer Society. Available from <http://www.ancr.nu>, accessed on 04/06/2019. 2019 [
5. Ferlay J, Ervik M, Lam F, Colombet M, Mery L, Piñeros M, et al. Global Cancer Observatory: Cancer Today. Lyon, France: International Agency for Research on Cancer. Available from: <https://gco.iarc.fr/today>, accessed [01/10/2018]. 2018 [

I denne rapport kortlægges danskernes solarievaner i 2020 samt udviklingen i danskernes solarievaner fra 2008-2020. Rapporten er baseret på data fra en spørgeskemaundersøgelse blandt 4.932 danskere i alderen 15-70 år. Undersøgelsen blev gennemført i sommeren 2020 og er nationalt repræsentativ på køn, alder og landsdel.

I rapporten belyses, hvor mange 15-70-årige danskere, der går i solarium, udviklingen i andelen af solariebrugere, debutalder for solariebrug, holdninger til en aldersgrænse på 18 år for solariebrug og viden om sammenhængen mellem solariebrug og kræft.

Rapporten er udarbejdet af Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens Solkampagne.

**Kræftens Bekæmpelse og
TrygFondens Solkampagne**

Strandboulevarden 49
2100 København Ø
Tlf.: 3525 7500
www.cancer.dk